

Riigikogu rahanduskomisjoni istungi protokoll nr 160

Tallinn, Toompea

Neljapäev, 05. juuni 2025

Algus 14.00, lõpp 16.15

Juhataja: Annely Akkermann (esimees)

Protokollijad: Vivian Põld (konsultant), Epp-Sandra Satsmann (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu (Aivar Koka asendusliige), Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev

Komisjoni ametnikud: Tiina Licht (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristo Varend (nõunik)

Puudusid: Martin Helme ja Kersti Sarapuu

Kutsutud: Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitikaosakonna nõunik Jarmo Liliu (2.-3. päevakorrapunkt); Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna finantstalituse juhataja Regina Vällik (4. päevakorrapunkt); Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Inga Klauson ja peaspetsialist Aet Külusalu (5. päevakorrapunkt); Rahapesu Andmebüroo juht Matis Mäeker, Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna juhataja Rainer Osanik, Rahapesu Andmebüroo õigus- ja sunnirakendamise osakonna juhataja Eneli Nõmm (6. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei pressinõunik Gunnar Paal

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Botswana Vabariigi vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise ja maksupettuste tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolli ratifitseerimise seadus eelnõu (641 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse ning makse- ja arveldussüsteemide seaduse muutmise seaduse eelnõu (634 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (613 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud riigi 2025. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu (651 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
5. Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse, julgeolekumaksu seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
6. Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine
7. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Botswana Vabariigi vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise ja

maksupettuste tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seadus eelnõu (641 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et tähtjaks eelnõule Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud ning tegi ettepaneku teha menetluslikud otsused.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.06.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

1.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

1.3. Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse ning makse- ja arveldussüsteemide seaduse muutmise seaduse eelnõu (634 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et tähtjaks eelnõule Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud.

Kaasatud huvigruppidest samad, kes esitasid ettepanekuid ka Rahandusministeeriumi kooskõlastamisringil andis Eesti Pank teada, et nendel täiendavaid ettepanekuid eelnõu kohta ei ole. Finantsinspeksioon omaltpoolt esitas 3 täiendavat ettepanekut, millest rahanduskomisjon koostöös ministeeriumiga koostas muudatusettepanekute kavandid.

Jarmo Lilium tutvustas ettepanekuid.

Komisjon kujundas ettepanekute kohta seisukohad järgmiselt:

1. Täiendada eelnõu § 1 punktis 4 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 63⁹ lõiget 9 pärast sõnu „ei ole muutunud“ sõnadega „ja dokumendid vastavad käesolevas paragrahvis sätestatud nõuetele.“.

***Selgitus:** Viidatud sätte kohaselt Finantsinspeksioon võib makseasutuse või e-raha asutuse vabastada selliste käesolevas paragrahvis nimetatud andmete või dokumentide esitamisest, mille makseasutus või e-raha asutus on juba esitanud käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud tegevusloa taotlemise menetluses, kui andmed ei ole muutunud. Selguse pärast sätet täpsustatakse, et silmas on peetud ka dokumentide vastavust käesolevas paragrahvis sätestatud nõuetele.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

2. Asendada eelnõu § 1 punktis 4 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 63¹⁰ lõikes 3 sõna „kolm“ sõnaga „neli“.

***Selgitus:** Arvestades andmete ja dokumentide suurt hulka, mis esitatakse vastavuse tunnustamise taotlusega koos, muudetakse Finantsinspeksiooni otsuse tegemise maksimaalne aeg kolmelt kuult neljale kuule.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

3. Muuta eelnõu § 1 punktis 4 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 63¹⁰ lõiget 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„(5) Finantsinspeksioon võib vastavuse tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistada, kui makseasutus või e-raha asutus:

1) ei ole taotlenud arveldussüsteemis osalemist kuue kuu jooksul;
2) ei ole alustanud arveldussüsteemis osalemist 18 kuu jooksul pärast talle vastavuse tunnustamise otsuse teatavaks tegemist;

3) on vastavuse tunnustamise taotlemisel esitanud valeandmeid, millel oli otsuse tegemisel oluline tähendus;

4) ei vasta enam vastavuse tunnustamise tingimustele.“.

Selgitus: *Finantsinspeksiooni selgituste kohaselt diskretsiooniõiguse puudumine vastavuse tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamisel võib praktikas tuua kaasa ettearvamatuid olukordi, kuna igakordselt tuleb kohe valida kõige karmim meede ehk tunnistada otsus kehtetuks. Finantssektori üleselt on tegevuslubade kehtetuks tunnistamisel jäetud Finantsinspeksioonile kaalumisõigus (nt MERAS § 22 lg 2, KAVS § 16 lg 2). Ei ole mõistlik, et iga mittetahtlik rikkumine toob automaatselt kaasa tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise. Nii haldusmenetluse põhimõtete kui ka senise kohtupraktika kohaselt peab isikule antud loa kehtetuks tunnistamine olema proportsionaalne ja põhjendatud, mistõttu peab ka siin jääma FI-le kaalutusõigus otsustamaks, kas mittevastavus õigusaktide nõuetele on selline, mis toob kaasa isikule antud tegevusõiguse kehtetukstunnistamise või mitte.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

4. Jätta eelnõust välja § 1 punktis 4 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 63¹⁰ lõige 6.

Selgitus: *Lõige 6 jäetakse eelnõust välja, sest selles lõikes sätestatud vastavuse tunnustamise otsuse kehtetuks tunnistamise alused viiakse sama paragrahvi lõikesse 5 ning Finantsinspeksioonile nähakse otsuse tegemisel ette kaalutusõigus.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

5. Asendada eelnõu 1 § punktis 5 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 79 lõike 1 punktis 2 tekstiosa „või investeerima selle“ tekstiosaga „, Eesti Pangas avatud kontol kooskõlas Eesti Panga kehtestatud reeglite ja tingimustega või investeerima selle turvalistesse,“;

Selgitus: *Muudatuse alus on väiksmaksete määruse artikkel 3 lõige 1, millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 10 lõike 1 punkti a, mis näeb ette rahaliste vahendite investeerimise muuhulgas turvalisse varasse.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

6. Muuta eelnõu § 1 punktis 7 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 89 lõiget 1¹ ja sõnastada see järgmiselt:

(1¹) Finantsinspeksioonil on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 260/2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediit- ja otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määrust (EÜ) nr 924/2009 (ELT L 94, 30.03.2012, lk 22–37) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1230 piiriüleste maksete kohta liidus (ELT L 274, 30.07.2021, lk 20–31) nõuete kohase täitmise üle järelevalve teostamisel kõik nimetatud määrustes, käesolevas seaduses ja Finantsinspeksiooni seaduses sätestatud õigused.

Selgitus: Finantsinspeksioon juhtis tähelepanu sellele, et eelnõu § 1 p 7 puhul pole tegemist pelgalt viite muutmisega, vaid Finantsinspeksioon lisatakse määruste mõistes pädevaks asutuseks ehk terviklikult antakse kogu määruse täitmise kontroll Finantsinspeksioonile. Varasem sõnastus nägi ette Finantsinspeksioonile õigused järelevalve teostamisel. Ka kehtivas makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses on Finantsinspeksioonil olemas üksnes õigused väärtemenetluse läbiviimiseks määrus (EL) nr 260/2012 artiklites 3-9 sätestatu osas ning määruse (EL) nr 2021/1230 artiklites 3-6 sätestatu osas.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

7. Jätta eelnõust välja § 3. Väljajäetav tekst:

„§ 3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2025. aasta 1. juulil.“

Selgitus: Eelnõu jõustumine 2025. aasta 1. juulil ei ole praeguses menetlusetapis realiseeritav, mistõttu seda muudetakse. Jõustumise aeg jäetakse eelnõust välja, st seadus jõustub üldises korras.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.06.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

2.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.06.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (613 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et tähtajaks eelnõule Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Kaasatud huvigruppide ettepanekute pinnalt on rahanduskomisjon koostöös Rahandusministeeriumiga koostanud muudatusettepanekute kavandid. **Jarmo Lilium** tutvustas ettepanekuid.

Komisjon kujundas ettepanekute kohta seisukohad järgmiselt:

1. Muuta eelnõu § 1 punktis 11 sätestatud võlaõigusseaduse § 710¹ lõiget 14 ja sõnastada see järgmiselt:

„(14) Käesolevas paragrahvis sätestatud põhimakseteenuse lepingu sõlmimisele esitatud nõuetele mittevastavust tõendab vaidluse korral krediidiasutus.“.

***Selgitus:** Sätte eesmärk on see, et krediidiasutus peab vaidluse korral tõendama neid asjaolusid, mille tõttu ta keeldus lepingu sõlmimisest. Õiguskantsler on oma arvamuses tähelepanu juhtinud, et sätte enda sõnastusest võib jääda mulje, et krediidiasutusel on igal juhul kohustus tõendada, et tarbija suhtes kontrolliti tema nõuetele vastavust ning krediidiasutus peabki tõendama, et ta kohaldas tarbija suhtes oma kontrolliprotseduure, kuid ei pea tõendama tarbija mittevastavust sisuliselt. Sätte sõnastust täpsustatakse lähtuvalt õiguskantsleri sõnastusettepanekust: käesolevas paragrahvis sätestatud põhimakseteenuse lepingu sõlmimisele esitatud nõuetele mittevastavust tõendab vaidluse korral krediidiasutus. Ettepaneku muudatuse tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Õiguskantsleri Kantselei pöördumisest.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

2. Eelnõu § 1 punktis 15 sätestatud võlaõigusseaduse § 720¹ lõikes 4 asendatakse sõna „muud“ tekstiosaga „käesoleva seaduse § 710¹ lõikes 5¹ nimetatud“.

***Selgitus:** Eelnõu § 1 punktiga 15 võlaõigusseadusesse (edaspidi ka VÕS) lisatava § 720¹ lõikes 4 sätestatakse, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 42 lõikes 1 sätestatud aluse esinemise korral võib krediidiasutus põhimakseteenuse lepingu üles öelda üksnes juhul, kui krediidiasutuse rakendatud muud tarbija suhtes riski maandavad meetmed on ammendunud. Riski maandavate meetmete puhul on silmas peetud eelnõu § 1 punktis 6 sätestatud riskide maandamise meetmeid. Selguse huvides tehakse eelnõu § 1 punktis 15 sätestatud VÕS § 720¹ lõikesse 4 viide VÕS § 710¹ lõikele 5¹. Ettepaneku muudatuse tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Õiguskantsleri Kantselei pöördumisest.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

3. Teha eelnõus järgmised tehnilisemat laadi täpsustused:

3.1. Asendada eelnõu § 1 punktis 15 sätestatud võlaõigusseaduse § 720¹ lõikes 6 tekstiosa „3–6“ tekstiosaga „3–5“.

***Selgitus:** Parandatakse ebatäpne viide (viidatavas lõikes ei ole punkti 6).*

3.2. Asendada eelnõu § 1 punktis 15 sätestatud võlaõigusseaduse § 720¹ lõikes 10 tekstiosa „5 ja 6“ tekstiosaga „6 ja 7“.

***Selgitus:** Parandatakse ebatäpne viide (lepingu ülesütlemise tühisuse alused on punktides 6 ja 7, mitte punktides 5 ja 6).*

3.3. Asendada eelnõu § 4 punktis 4 sätestatud krediidiasutuste seaduse §-s 134²⁷ lõikes 1 sõna

„ühikut“ sõnaga „trahviühikut“.

Selgitus: Ühtlustatakse mõistet, kuna krediidasutuste seadus kastub mõistet trahviühik. Ettepaneku alapunktides 1–3 muudatuste tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Finantsinspeksiooni pöördumisest.

3.4. Asendada eelnõu § 1 punktis 15 võlaõigusseaduse § 720¹ lõike 7 punktis 3 sõnad „kohta ja “ sõnadega „kohta ja vastavad kontaktandmed ning“.

Selgitus: Analoogete normide sõnastuste ühtlustamine. Kehtiva võlaõigusseaduse § 711 lg 1 p 24 kohaselt tuleb põhimakseteenuse lepingu sõlmimiselt kliendile edastada teave vaidluste kohtuvälise lahendamise võimaluse kohta. Eelnõuga täiendatakse seda nõuet kohustusega lisada ka selleks tarvilikud kontaktandmed. Muudatuse sätestatakse ühemõtteliselt, et kliendile tuleb edastada kohtuväliseks lahendamiseks vajalikud kontaktandmed ka põhimakseteenuse lepingu lõpetamise korral. Eelnõus on „teavet vaidluste kohtuvälise lahendamise võimaluste kohta“, mis ei pruugi olla piisavalt täpne. Asjaomased nõuded tulenevad EL nn maksekonto direktiivist. Muudatus valmis koostöös Rahandusministeeriumiga.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

4. Täiendada eelnõu § 4 punktis 2 sätestatud krediidasutuste seaduse § 87¹ lõiget 1 pärast tekstiosa „oluliselt, peavad“ tekstiosaga „käesoleva seaduse § 3 lõikes 2 nimetatud tingimustele vastavad“.

Selgitus: KAS § 3 lõike 2 kohaselt on krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal hädaolukorra seaduse § 36 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja. Elutähtsa teenuse osutajaks ei ole aga kõik krediidasutused ja välisriigi krediidasutuse filiaalid, vaid ainult need, kes vastavad KAS § 3 lõikes 2 sätestatud tingimustele. Võrguühenduseta kaardimakse võimaldamine on hädaolukorra meede, seetõttu sätet täpsustatakse, et võrguühenduseta kaardimaksete pakkumise kohustus on üksnes nendel krediidasutustel ja välisriigi krediidasutuse Eesti filiaalidel, kes on elutähtsa teenuse osutajad. Lahenduse realiseerimine mõjutab elutähtsa teenuse osutajana määratletud pankasid ning kriitiliselt olulisi kaupmehi, kelle makseterminalides võrguühenduseta kaardimakset pakkuma hakatakse. Ettepaneku muudatuse tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Eesti Panga pöördumisest.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

5. Teha eelnõus järgmised muudatused:

5.1. Muuta eelnõu § 4 punktis 3 sätestatud krediidasutuste seaduse paragrahvi 88¹ lõike 3 punkte 2 ja 3 ning sõnastada need järgmiselt:

„2) krediidasutuse või välisriigi krediidasutuse Eesti filiaali makseteenuste turuosa moodustab olulise osa krediidasutuste makseteenuste turuosast Eestis;

3) krediidasutuse või välisriigi krediidasutuse Eesti filiaali poolt tarbijatele pakutavate maksekontode osakaal ületab kümmet protsenti kõigist vastava krediidasutuse või filiaali pakutavatest maksekontodest;“.

Selgitus: Eelnõu § 4 punktiga 3 täiendatakse KAS §-i 88¹ muuhulgas lõikega 3. Selguse mõttes sätte punkti 2 täpsustatakse, et oleks üheselt aru saada, et mõeldud on krediidasutuse ja välisriigi krediidasutuse Eesti filiaali makseteenuste turuosa. Selguse mõttes täpsustatakse ka punkti 3, et seal on mõeldud konkreetse krediidasutuse ja välisriigi krediidasutuse Eesti filiaali siseselt pakutavate maksekontode omavahelist osakaalu, see tähendab, kas krediidasutuse ja filiaali poolt tarbijatele pakutavate maksekontode osakaal ületab 10% selle sama krediidasutuse ja filiaali poolt pakutavatest kõikidest maksekontodest.

5.2. Täiendada eelnõu § 4 punktis 3 sätestatud krediidasutuste seaduse § 88¹ lõike 4 esimest lauset pärast sõna „krediidasutuse“ sõnadega „või välisriigi krediidasutuse Eesti filiaal“.

5.3. Täiendada eelnõu § 4 punktis 3 sätestatud krediidasutuste seaduse § 88¹ lõike 4 teist lauset pärast sõna „krediidasutusele“ sõnadega „või filiaalile“.

5.4. Täiendada eelnõu § 4 punktis 3 sätestatud krediidasutuste seaduse § 88¹ lõike 6 teist lauset pärast sõna „krediidasutus“ sõnadega „ja välisriigi krediidasutuse Eesti filiaal“.

Selgitus: Muudatusettepaneku alapunktidega 2–4 ühtlustatakse mõistete kasutust. Ettepaneku muudatuste tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Finantsinspektsiooni pöördumisest.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

6. Asendada eelnõu § 5 punktis 4 sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 110² lõikes 1 sõnad „või protsesside“ tekstiosaga „, protsesside või sise-eeskirjade“.

Selgitus: Nimetatud säte näeb ette, et võlaõigusseaduse §-s 710¹ sätestatud põhimakseteenuse lepingu sõlmimisele või §-s 720¹ sätestatud põhimakseteenuse lepingu ülesütlemisele esitatud nõuete rikkumise eest, sealhulgas põhimakseteenuse lepingu sõlmimiseks või ülesütlemiseks vajalike meetmete või protsesside kehtestamise nõude või rakendamise kohustuse rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sättesse lisatakse Finantsinspektsiooni ettepanekul ka sise-eeskirjade kehtestamise nõuete rikkumine.

Ettepaneku muudatuse tegemiseks esitas Rahandusministeerium tulenevalt Finantsinspektsiooni pöördumisest.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

7. Teha eelnõus järgmised muudatused:

7.1. Asendada eelnõu § 4 punktis 5 krediidasutuste seaduse § 141¹⁸ lõigetes 1 ja 3 tekstis tekstiosa „1. juunit“ tekstiosaga „15. juulit“.

7.2. Asendada eelnõu § 7 punktis 8 sätestatud tarbijakaitseseaduse § 77¹ tekstis tekstiosa „1. juunit“ tekstiosaga „15. juulit“.

7.3. Asendada eelnõu §-s 8 tekstiosa „1. juunil“ tekstiosa „15. juulil“.

Selgitus: Muudetakse seaduse jõustumise kuupäeva, sest 2025. aasta 1. juunil jõustumine ei ole

realiseeritav. Ettepanek valmis koostöös Rahandusministeeriumiga.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

8. Sõnastada eelnõu § 7 punktis 8 tarbijakaitseaduse 77¹ pealkiri ja tekstis järgmiselt: „§ 77¹ Enne 2025. aasta 15. juulit tarbijakaitseaduse §-de 71-72³ alusel alustatud väärteomenetluste menetlemine

Enne 2025. aasta 15. juulit tarbijakaitseaduse §-de 71–72³ alusel alustatud, kuid 2025. aasta 15. juuli seisuga lõpetamata väärteomenetlused menetleb lõpuni väärteomenetluse alustanud kohtuväline menetleja enne 2025. aasta 15. juulit kehtinud õigusaktide alusel.“.

Selgitus: Muudetakse säte loob üleminekuregulatsiooni enne käesoleva eelnõu seadusena jõustumist alustatud väärteomenetluste lõpuni menetlusele. Muudatusettepanekuga muudetakse normi pealkirjas ja tekstis on ekslikult viidatud 'käesolevale seadusele' kui käesolevale muutmise seadusele (613 SE), kuid vajalik on viidata eelnõu seadusena jõustumise ajale ehk ajale, millal muudatus tarbijakaitseadusesse viiakse (vt lisaks muudatusettepanek nr7). Enne käesoleva muutmise seaduse seadusena jõustumist algatatud asjaomased väärteomenetlused viiakse lõpuni enne muudatusi kehtinud korra kohaselt.

Samuti piiritletakse ühemõtteliselt üleminekuregulatsiooniga hõlmatud menetlused. Lisatakse viited TTJA-lt Finantsinspektsiooni pädevusse üle viidavatele regulatsioonidele piiritlemaks üleminekuregulatsiooni selliselt, et see hõlmaks üksnes TTJA menetluses olevate krediidi kulukuse määra ülempiiri järgimata jätmisega seotud kaasuseid. TTJA menetleb need lõpuni. Muudatus valmis koostöös Rahandusministeeriumiga ja on kooskõlastatud Finantsinspektsiooni ja TTJA-ga.

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

Annely Akkermann märkis, et menetluslik otsus, et eelnõu teine lugemine toimub kolmapäeval, 11.06.2025 on eelnevalt tehtud.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

3.2. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.06.2025 (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud riigi 2025. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu (651 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et muudatusettepanekute laekumise tähtaeg on reede, 6. juuni ning need vaadatakse läbi järgmisel komisjoni istungil.

Ta tegi ettepaneku vaadata läbi koostöös Rahandusministeeriumiga ettevalmistatud komisjoni muudatusettepanekute kavand. Muudatusettepanekuid tutvustas ja komisjoni liikmete küsimustele vastas **Regina Vällik**.

Muudatusettepanekute loetelu kavand on leitav protokollis lisas 1.

Regina Välliku sõnul edastatakse täpsustatud vastus kirjalikult. Täiendavalt märkis, et juba 2026. aasta seadusepildis on näha tööjõu- ja majandamiskulude ning muude toetuste read, kus on võimalik tuvastada ka toetavad tegevused ning nende kajastumine vastavates eelarveridades.

Aivar Sõerd küsis, miks muudetakse Kaitseministeeriumis kulumudelit?

Regina Vällik vastas, et struktuurimuudatuse tulemusena on Kaitseministeerium muutnud Kaitseliidule antava toetuse teenust natuke rohkem kui 9 miljonit eurot. Samuti on Kaitseväge puhul teenuste korrastamise raames tehtud muudatused peaaegu 11 miljoni euro suuruses mahus. Need muudatused tulenevad asjaolust, et tööjõukulud kajastusid varem erinevates kohtades, aga nüüd on need koondatud ühtlasemalt.

Maris Lauri küsis Kliimaministeeriumi 12 miljoni euro suuruse investeeringu kohta. Samuti ei leia kahte miljonit, mis peaksid olema mõeldud maade ostuks. Kuhu need on arvestatud ja kust leiab nende kohta infot?

Regina Vällik vastas, et see on näha muude investeeringute all kokku. Riigieelarve seaduses on kajastatud eraldi objektidena kõik objektid, mis on üle 10 miljoni euro, maade soetus on alla 10 miljoni euro. Osa katteallikast pärineb tegelikult investeeringute endi seest, mistõttu see ei kajastu eraldi. Kuigi soovitakse tõsta vahendeid 12 miljonit eurot, on tegelik muudatus riigieelarves väiksem, kuna osa summast tuleb objektide vahelisest ümberjaotusest, mis ei paista välja.

Urmas Reinsalu märkis, et programmide vahel on ju ministri pädevus vahendeid ümber tõsta. Mis kaalutlustel on peetud otstarbekaks seda lisaeelarves teha?

Lisaks küsimus Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumi ülekantavate valitsemiskulude kohta, mis puudutab ühe kirje vähendamist 500 euro võrra ning lasterikaste perede kodutoetuse väljamaksete muutmist.

Regina Vällik vastas, et ministritel on riigieelarve seaduses sätestatud piiratud õigus teatud summasid eelarve sees ümber jaotada, kuigi see paindlikkus on väga väike, seda siiski kasutatakse. Kui Riigikogus on riigieelarve menetlus, siis valitsemisalad eelistavad seda teha pigem Riigikogus. Aasta jooksul ei ole täpselt teada, kui palju paindlikkust veel vaja läheb ja kui tekib paindlikkuse vajadus aasta lõpus, aga ümbertõstmise õigus on aasta algul ära kasutatud, siis ollakse hädas, sest riigieelarvet enam muuta ei saa.

Mis puudutab Regionaal-ja Põllumajandusministeeriumi kirje vähendamist, siis kulumudelitega jaotatakse tõesti ka väiksemaid summasid. Kuna kulumudel on jaotusreeglite järgi ja kui teha üks sisuline ümbertõstmise, siis ta võtab summad nendest programmitegevustest, millega ta on seotud. Antud juhul siis ringbiomajanduse arendamine. Lasterikaste perede kodutoetus on Kliimaministeeriumi valitsemisalast eraldatud toetus, mida ei lõpetata ega jäeta jagamata. Sageli kasutatakse toetusi alles mitme aasta jooksul pärast otsustamist. Kui selgub, et toetust ei kasutata täielikult samal aastal, tuleb ülejäänud raha planeerida järgnevatel aastatel. See ei tähenda, et toetust ei anta, vaid et raha kasutamine toimub ajaliselt edasi lükatult. Kindlasti on eelarvet ka samal otstarbel eelmise aasta jääkide hulgast käesolevasse aastasse üle kantud. See tähendab, et kohustus on võetud juba varem. See, mida praegu ümber jaotatakse, võib olla küll selle aasta eelarve, aga õigus neid kulusid teha on tekkinud juba eelneval aastal.

Annely Akkermann teavitas, et lähtuvalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 13 lõikest 2 ja § 62 teeb rahanduskomisjon ettepaneku lühendada ühe päeva võrra Vabariigi Valitsuse algatatud riigi 2025. aasta lisaeelarve seaduse eelnõu (651 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamise arutelu aluseks olevate dokumentide Riigikogu liikmetele kättesaadavaks tegemise aega. Materjalid tehakse kättesaadavaks teisipäeval, 10. juunil 2025 kell 17.00.

Ettepanek tähtaja pikendamiseks tuleneb komisjoni vajadusest dokumente ette valmistada. (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

Otsustati:

4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.06.2025 (poolt 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein; vastu 1: Urmas Reinsalu; erapooletuid 0).

4.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Annely Akkermann (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

4.3. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

5. Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse, julgeolekumaksu seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Annely Akkermann teavitas, et muudatusettepanekute esitamise tähtjaks laekus 6 muudatusettepanekut Isamaa fraktsioonilt.

Komisjon pöördus arvamuse saamiseks kokku 18 huvigrupi poole, kes olid kaasatud julgeolekumaksu seaduse menetlusse: Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Kinnisvarafirmade Liit, Eesti Maksumaksjate Liit, Eesti Pangaliit, Eesti Töandjate Keskliit, Eesti Väike ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Ernst & Young Baltic AS, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Heureka Tax & Legal OÜ, KPMG Baltics OÜ, Mittetulundusühing „FinanceEstonia“ OÜ, Advokaadibüroo Eversheds Sutherland Ots & Co

Arvamused laekusid 3-lt huvigrupilt: Eesti Kaubandus-Tööstuskojalt, Teenusmajanduse Kojalt ning Eesti Kaupmeeste Liidult.

Isamaa fraktsiooni muudatusettepanekuid tutvustas **Urmas Reinsalu**.

Rahanduskomisjoni koostöös Rahandusministeeriumiga valminud muudatusettepaneku kavandit nr 2 tutvustas **Inga Klauson**.

Komisjon kujundas ettepanekute kohta seisukohad järgmiselt:

1. Eelnõust jäetakse välja paragrahv 1.

Väljajäetav tekst:

„§ 1. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muutmise

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 4 lõikes 1 asendatakse arv „20“ arvuga „22“;*
- 2) paragrahvi 8 lõike 2 punktis 1 asendatakse tekstiosa „22/55“ tekstiosaga „24/57“;*
- 3) paragrahvi 8 lõike 2 punktis 2 asendatakse tekstiosa „33/55“ tekstiosaga „33/57“.*

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (poolt 3: Andrei Korobeinik, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut; vastu 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; erapooletuid 0).

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

2.1. Sõnastada § 2 järgmiselt:

„§ 2. Julgeolekumaksu seaduse kehtetuks tunnistamine

Julgeolekumaksu seadus (RT I, 02.01.2025, 2) tunnistatakse kehtetuks.“

2.2. Sõnastada § 4 järgmiselt:

„§ 4. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse §-d 1 ja 3 jõustuvad 2026. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 2 jõustub üldises korras, kuid mitte varem kui 2025. aasta 2. juulil.“

2.3. Sõnastada seaduse pealkiri järgmiselt: „Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise ning julgeolekumaksu seaduse kehtetuks tunnistamise seadus“

***Selgitus:** Eelnõu sõnastuse kohaselt jäetakse valdav enamus sätteid jõustumata seaduse tekstist välja. Normitehnilistel kaalutlustel tuleks aga julgeolekumaksu seadus tunnistada kehtetuks. Muudatuse kohaselt tunnistatakse JMS kehtetuks pärast käibemaksumäära tõusu jõustumist. JMS rakendussätetes sisalduv käibemaksumäära tõusu muudatus jõustub 2025. aasta 1. juulil. Muudatustest tulenevalt täpsustatakse ka seaduse pealkirja. Muudatus valmis koostöös Riigi Teataja, Justiits- ja Digiministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga.*

Rahanduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (poolt 8: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev Andrei Korobeinik, Riina Sikkut; vastu 1: Urmas Reinsalu; erapooletuid 0).

3. Eelnõu paragrahv 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 1. Julgeolekumaksu seaduse kehtetuks tunnistamine

Julgeolekumaksu seadus tunnistatakse kehtetuks.“

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA SISULISELT (konsensus: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

Annely Akkermann märkis, et kuna teise muudatusettepaneku kaudu sai antud muudatusettepanek sisuliselt arvestatud, kas Isamaa fraktsioon soovib esitatud ettepaneku tagasi võtta.

Urmas Reinsalu vastas, et ei soovi ettepanekut tagasi võtta.

4. Eelnõust jäetakse välja paragrahv 3.

Väljajäetav tekst:

„§ 3. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 lõikes 1 asendatakse arv „22” arvuga „24”;

2) paragrahvi 4 lõikes 1¹ asendatakse arv „0,78” arvuga „0,76”. ”

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (poolt 3: Andrei Korobeinik, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut; vastu 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; erapooletuid 0).

5. Eelnõu täiendatakse uue paragrahviga 3 järgmises sõnastuses:

„§ 2. Tulumaksuseaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse muutmine

20. juunil 2023. aastal vastu võetud Tulumaksuseaduse ja kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse paragrahvi 2 punkt 9 tunnistatakse kehtetuks.”

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (poolt 3: Andrei Korobeinik, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut; vastu 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; erapooletuid 0).

6. Eelnõu täiendatakse uue paragrahviga 4 järgmises sõnastuses:

„§ 4. Vabariigi Valitsusele kohustuse panemine

Vabariigi Valitsusel ettepaneku esitada negatiivne lisaeelarve seaduse eelnõu vähemalt 300 miljoni euro ulatuses riigi valitsemiskulude vähendamiseks 2025. aastal, kusjuures ei vähendata riigikaitsekulusid, õpetajate, politseinike ja päästetöötajate töötasusid.

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon:

Maris Lauri märkis, et esiteks Isamaa fraktsiooni muudatusettepanek ei vasta normitehnilistele nõuetele, kuna see ei seostu käsitletava eelnõuga. Teiseks, valitsusele suunatud ülesannete andmine toimub tavapäraselt Riigikogu otsuse vormis, mitte seadusemuudatuse kaudu. Seetõttu ei sobi see ettepanek ka sisuliselt sellesse konteksti. Lähtuvalt eeltoodust on ettepanek muudatusettepanek loetelust välja jätta.

Urmas Reinsalu ei nõustunud märkusega ning juhtis tähelepanu, et aktsiisidega seonduvalt on Isamaa fraktsioon valitsusele andnud suuniseid koostada seadusandluse osas erinevaid analüüse. Selline lähenemine on igati asjakohane ja loogiline eelarve kontekstis, eriti olukorras, kus näeme ette ka käibemaksu ärajätmist alates 1. juulist.

Andrei Korobeiniku sõnul on käesoleva eelnõu puhul tegemist kobareelnõuga. Arvestades, et selline lähenemine on kujunenud seadusandluses tavapraktikaks, ei näe põhjust, miks peaks käsitletava ettepaneku välja jätma. Meil on võimalik seda menetleda nagu tavalist muudatusettepanekut ning langetada otsus hääletamise teel.

Maris Lauri vastas, et rahanduskomisjon on varasemates sarnastes olukordades analoogsed muudatusettepanekud jätnud läbi vaatamata ja loetellu kandmata ning sellel on olemas ka õiguslik tugi.

Mart Võrklaeva sõnul oleks viimane aeg, et Isamaa annaks eelarve debatti sisulise panuse. Praeguseks oleme korduvalt kuulnud juttu 300 miljoni eurost, mis väidetavalt tuleks kokku hoida. See pole konstruktiivne ega aita leida reaalseid lahendusi eelarve tasakaalu poole liikumiseks. Kui räägitakse kokkuhoiust, siis tuleb esitada ka konkreetseid ettepanekuid, kus ja kuidas seda teha, mitte pelgalt osutada teistele. Vastutus eelarve kujundamisel on kõigil poliitilistel jõududel, kes soovivad riigi tulevikku kujundada.

Urmas Reinsalu sõnul on küsimus, kuidas jaotada olemasolevaid ressursse ning kust leida lisavahendeid julgeolekuvajaduste katmiseks. Mis puudutab ettepanekut valitsemiskulude vähendamiseks, siis Rahandusministeeriumist saadud värskete andmete järgi on 2024. aastast ülekantavad vahendid tegelikult ülekattega, summas üle 300 miljoni euro.

Annely Akkermann tegi ettepaneku lugeda Isamaa fraktsiooni esitatud muudatusettepanek nõuetele mittevastavaks ning mitte kanda seda muudatusettepanekute loetellu (poolt 7: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; vastu 2: Urmas Reinsalu, Andrei Korobeinik; erapooletuid 0).

7. Eelnõust jäetakse välja senine paragrahv 4.

Väljajäetav tekst:

„§ 4. Seaduse jõustumine

Käesoleva seaduse §-d 1 ja 3 jõustuvad 2026. aasta 1. jaanuaril.”

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (poolt 3: Andrei Korobeinik, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut; vastu 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; erapooletuid 0).

Otsustati:

5.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.06.2025 (poolt 7: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; vastu 1: Urmas Reinsalu; erapooletuid 0).

5.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 6: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Maris Lauri, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev; vastu 3: Andrei Korobeinik, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut; erapooletuid 0).

5.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.06.2025 (poolt 9: Annely Akkermann, Diana Ingerainen, Andrei Korobeinik, Maris Lauri, Urmas Reinsalu, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Tanel Tein, Mart Võrklaev).

6. Vabariigi Valitsuse algatatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) teiseks lugemiseks ettevalmistamine

Maris Lauri sõnas sissejuhatuseks, et muudatusettepanekuid eelnõule Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ja komisjonidelt ei laekunud. Arvamusi küsiti huvirühmadelt. Vastus laekus ainult Rahvusarhiivilt, kellel ettepanekuid eelnõu muutmiseks ei olnud.

Rahandusministeeriumilt laekus pöördumine rea ettepanekutega. Ette on valmitatud veel kolm täpsustavat muudatusettepaneku kavandit.

Tulenevalt teema keerukusest on eelnõu edasise menetlemise ettevalmistamiseks toimunud kohtumised Andmekaitse Inspeksiooni ja Rahapesu Andmebüroo (RAB) esindajatega, mille käigus on arutatud, kuidas RAB andmeid töötleb ning millised on võimalikud sellega seonduvad riskid. Nendest lähtuvalt valmistati ette ka vastavad muudatusettepanekud. Eelnõu on välja töötatud koostöös Andmekaitse Inspeksiooniga, kellel on RABi üle järelevalveõigus. Loodetavasti saab järgmisel komisjoni istungil Andmekaitse Inspeksiooni esindaja kinnitada, et tehtavad muudatused on korrektsed ning andmekaitseprobleeme nende muudatuste pinnalt ei ole tekkinud. Kohtutud on ka õiguskantsleri ja riigikontrolöri ning osad muudatused lähtuvad nendest aruteludest.

Matis Mäker andis ülevaate eelnõu kavandatavatest muudatustest. Ettekanne on protokollis lisas 2.

RABil on kolm tuumikülesannet. Kõige tähtsam on rahapesu kahtlusega teadete analüüs. Sinna juurde kuulub strateegiline analüüs. Lisaks tehakse järelevalvet mittefinantssektori ettevõtete üle ja täidetakse ka ülesandeid, mis tulenevad rahvusvahelise sanktsiooni seadusest. Peamine ülesanne on juhtumianalüüs. Regulaarselt laekub teateid erasektorist. Eelnõusse on kirjutatud kõik andmepositsioonid, mis võivad andmekogusse tulla, kuid see ei tähenda, et kõiki neid andmeid töödelda hakatakse. Need on toodud seadusesse, sest Justiits- ja Digiministeerium ning Andmekaitse Inspeksioon on öelnud, et selline on nüüdisaegne praktika ja nõudnud, et need peavad seaduses defineeritud olema. Seni on need asjaolud olnud reguleeritud andmekogu põhimääruses. Muudatustega pakutakse välja täpsustav sõnastus, et andmeid töödeldakse ainult vajaduspõhiselt. Eelnõus on kirjeldatud positsioone, mis võivad andmekogusse sattuda ilma, et neid reaalselt tahetaks töödelda. Õiguskantsleril on tekkinud küsimus, kas terviseandmeid hakatakse RABi ülesannete täitmiseks alla laadima. Nii see ei ole. Inimese pangakonto väljavõttelt, mis RABile edastatakse, võib näha olla, et ta on teatud arsti juures käinud. Neid andmeid ei soovita saada aga need on seal. Täpsuse mõttes on

võimalik selle kohta vastav täiendus juurde lisada. Praegu saadab erasektor infot RABile kahtlusepõhiste teadete kaudu. On olemas ka lävendipõhised teated, mis RABile edastatakse, kui sularahatehingud on teatud summast suuremad. Samuti saadakse ja küsitakse informatsiooni välisriikidest. Teateid edastavad ka meie teised järelevalveasutused ning teateid edastatakse ka registritest.

Teade läbib eelanalüüsi. Kui seda menetlev ametnik näeb, et teade võiks olla seotud rahapesu kahtlusega, liigub see edasi juhtumianalüüsi. Sel juhul vaadatakse, kes antud isik on, milliseid seoseid ta omab ning erinevatest andmekogudest laetakse alla isikuga seotud andmeid. Kui tegemist on rahapesu või sellega seotud kuriteoga, siis edastatakse vastav info või kuriteoteade uurimisasutusele. Vastavalt, kas Politsei- ja Piirivalveametile, Kaitsepolitseiametile või Maksu- ja Tolliametile. Praegune seadus näeb ette laia võimekuse saada erinevaid andmeid mitmest andmekogust. Seda näeb ette ka rahvusvaheline standard. Teiseks ülesandeks on strateegiline analüüs. Piiratud juhtumitel küsitakse selle käigus andmekogudest välja erinevaid andmekoosseise ning seostatakse neid andmeid omavahel. Praegu koostatakse vastava ülesande raames näiteks koostöös Leedu rahapesu andmebürooga analüüsi selle kohta, kui palju eestlasi omab pangakontot Leedus, sest selline tegevus võib viidata võimalikule riskikäitumisele. Selliseid analüüse koostatakse peamiselt avaliku või erasektori informeerimiseks.

RABil ei ole praegu võimekust konkreetseid kuritegeliku iseloomuga skeme tuvastada ning need võtavad kaua aega, sest tehingud on pankade-, piiride- ja ettevõteteülesed. Oluline on leida muster ja hälve inimese käitumises, mille tunnused annavad kokku rahapesu kahtluse. Esimeses eelnõu verisoonis ei olnud ehk veel piisavalt selgelt määratletud, millised on andmekoosseisud, mida töötlemata hakatakse. Ettepanek on praegu, et tegeletakse eelkõige juriidiliste isikutega. Juriidiline isik on aga defineeritav läbi füüsiliste isikute ning teatud füüsiliste isikute andmeid on vaja selleks ikkagi töödelda.

Rahandusministeeriumi kaudu on esitatud ettepanekud, mida kasutatakse uues lahendis ning see seisneb andmete töötlemises pseudonüümitult. Andmestikuks oleks RABi andmekogus olev informatsioon. Sinna kuuluvad teated koos neid põhistava teabega, Eesti Panga aruanded, milles kajastuvad suuremad piiriülesed ülekanded ning äriregistri, tegelike kasusaajate registri ja majandustegevuse registri andmed, samuti käibedeklaratsioonides kajastuvad summad. Andmekoosseisud on piiratud ja on selgelt määratletud, milliseid andmeid alla laetakse.

Andmete allalaadimine registritest käib x-tee keskkonna kaudu kord kuus.

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusesse ehitatava automaatprotsessi kaudu, mis kontrollib andmete kvaliteeti ning puhastab ja seostab asjakohased eri andmekogudest pärit andmeid. Andmed salvestatakse pseudonüümitult andmelattu ning need muutuvad RABile kättesaadavaks pseudonüümitult. Kõigepealt hindab andmeid inimene, kuid soovitakse, et ühel hetkel hakkaks seda tegema masin. Masin kontrolliks asjakohaste tunnuste olemasolu ja vajadusel toob need esile. On variant, et masin toob esile tüpoloogia ja riskiindikaatorid. Teiseks pooleks on see, et masin toob välja rahapesu kahtlusega olukorrad. Inimene vaatab pseudonüümitud andmeid ja kontrollib, kas masina esitatud informatsioon on õige. Eelnõus on sätestatud, et vaja on vähemalt kahe isiku nõusolekut, kes võivad otsustada andmete depseudonüümimise. Nendeks on RABi juhi poolt volitatud isik ja andmekaitse spetsialist. Sel juhul jõuab olukord juhtumianalüüsi, kus inimene hakkab seda kaasust reaalset nimeliselt analüüsima. Inimene teeb sel juhul, kas kuriteoteate või teabeedastuse. Kui juhtumianalüüs tulemust ei anna, siis toimub andmete uuesti pseudonüümimine. Läbi selle välditakse võimalust, et RAB rikastaks oma andmekogu valepositiivsete vastetega, sest töödeldud

andmeid ei salvestata.

Krüpteeritud andmete laadimine x-tee kaudu ja andmesubjektide uuesti

pseudonüümiseerimine on automaatprotsessid, mis toimuvad ilma inimese sekkumiseta.

Lisaks seadusele täiendatakse ka vastava andmekogu põhimäärust. Andmetöötled logitakse.

Sisekontrolli ülesanne on kontrollida, et RABi ametnikud teeksid vaid päringuid, milleks nad on õigustatud. Sisemised reeglid andmetöötleduseks on asutuses paika pandud ning kõik osakonnad ei pääse igasugusele teabele ligi.

Avalikkuse rahustamiseks on ette valmistatud ettepanek, mille kohaselt annab RABi esindaja kord aastas Riigikogu julgeoluasutuste järelevalve erikomisjonile asutuse tegevusest ülevaate.

Samas RABi autonoomia peab säilima ning detailkaasustesse ei saa vastava ülevaate andmise käigus minna. RAB ei hakka eelnõu seadusena jõustumisel koguma uusi andmeid, vaid

määratletakse need andmekogud, mida alla laetakse. Seadusandjalt küsitakse eelnõuga mandaati, et erinevatest andmekogudest saaks hakata vastavaid andmeid kokku panema.

Erasektori halduskoormust eelnõuga ei suurendata ning uusi andmeid juurde ei pärita. RAB kontrollib, millised andmed nende juurest välja lähevad. Seda infot ei kasutata finantsjärelevalveks ning andmeid ei laeta põhjuseta RAB andmekogusse.

Maris Lauri küsis, kas nii kaua, kui tavainimene ei satu mingil põhjusel vaatevälja, siis tema andmed RABini ei jõua.

Matis Mäcker vastas, et ei jõua. Andmeid ei hakata ilma põhjuseta alla laadima.

Maris Lauri küsis, kas juhul kui pangas kahtlust isiku kohta ei teki, siis ei jõua informatsioon tema kohta RABi.

Matis Mäcker vastas, et nii see on. Samas, kui isiku kohta esitatakse RABile teade, mis on seotud isiku kontole ilmunud rahapesu kahtlusega tehingutega ja need on seotud teise isikuga, siis on RABil õigus küsida ka selle teise isiku pangakonto väljavõtet. Seda tehakse tavalise juhtumianalüüsi raames. Kui tehingul ei ole rahapesu kahtlust, siis see RABini ei jõua.

Maris Lauri küsis, kas juhtumianalüüsini jõutakse konkreetsete juhtumite uurimise korral.

Matis Mäcker vastas, et nii see on. Kuritegu tuvastatakse majandusandmete analüüsimise pealt.

Riina Sikkut tõdes, et muudatusi on vaja. Kurjategijad saavad kasutada kõige uuemaid tehnoloogilisi arendusi. Ta küsis, kas tulevikus võib olla vajadus seadust muuta, kui skeemid muutuvad ja tehnoloogia areneb edasi. Kas tegemist on nii eripärase ja tundliku valdkonnaga, et ühiskonnas suurema usalduse loomiseks reguleeritakse seda seaduses detailsemalt, kui tavapäraselt ning aktsepteeritakse, et seda seadust hakatakse võib-olla edaspidi veel muutma?

Matis Mäcker vastas, et nii see on. Kurjategijad kasutavad masinaid. Juba 2014. aastal nähti, et kurjategijatel on algoritmid, mis logivad pangakontodele sisse. Kurjategijad ei logi sinna ükshaaval sisse, vaid internetipangas ollakse võimalusel koguaeg sees, kuni nad sealt välja visatakse. Kasutatakse masinaid ka jälgede segamiseks. Seadus ei olnud algselt nii täpne, kui praegu läbi Rahandusministeeriumi seda muudatuste kaudu kitsendatakse. Algne mõte oli ka teatud füüsiliste isikute kohta andmeid koguda. Praegu ei ole aga teada, mis andmeid saadaks ning kui palju kaasuseid tuleks. Venemaa-vastaste sanktsioonide puhul on näha, kui kuritegelikulu pannakse abikaasa või lapse kontole ning sealt edasi liigub see kinnisvarasse. Eesmärk on kätte saada mõjupõhised kaasused. Praegu konfiskeeritakse ligikaudu 4 miljonit eurot aastas, aga võiks konfiskeerida sadades miljonites. Alustatakse juriidilistest isikutest, aga võib-olla on tulevikus vaja küsida seadusandjalt suuremat mandaati.

Tanel Tein küsis, kas kahtlus esitatakse veebiportaali kaudu.

Matis Mäcker vastas, et Rahandusministeerium on saatnud ettepanekud, mis muudaks seda, kuidas RABile teateid esitatakse. Praegu peab inimene portaali sisse logima ja seal käsitsi

kõik andmeväljad ära täitma. See on turuosalistele koormav, mistõttu sellest vahel hoidutakse. Kanal on ühesuunaline ning RAB ei saa inimesele andmete sisestamise kohta tagasisidet anda. Edasine suhtlus on e-kirja või telefoni teel ning see ei ole praktiline. Osa muudatusi on esitatud selleks, et selle infokanali saaks ehitada kahesuunaliseks. Soovitakse, et seal oleks suurem paindlikkus.

Tanel Tein küsis, kuidas on välismaiste vihjete puhul olukord lahendatud, kui sisselogimiseks ei ole ID kaarti või Mobiil-IDd. Kas masin on olemas, mis andmeid kontrollima hakkab?

Matis Mäeker vastas, et varasemalt sai sisselogimiseks kasutada ID-kaarti või e-residendi kaarti. Üldiselt ei ole turuosalistega, kes vastavaid teateid esitavad, probleeme ning enamus neist paiknevad siin. Kui on turuosalisi, kes asuvad kusagil mujal, siis see võib probleemiks olla. Kontaktisik, kes teateid esitab, peab kehtiva seaduse kohaselt olema alaliselt Eestis. Mõni piiriülene makseteenuse osutaja saadab andmeid muu kanali kaudu. Käsitsi saadetavad andmed on probleem, sest sellised andmed ei ole omavahel seostatavad. See on küllaltki suur töö, kui andmeid on vaja puhastada ja omavahel seostada. Rahapesu kahtlus hakkab hargnema andmete seostamisest. Praegu ei ole sellist masinat veel olemas, sest ei ole olnud põhjust selle ehitamiseks. Andmed peavad olema pseudonüümitud kujul olemas, muidu ei saa masinat andmeid töötlemata õpetada.

Tanel Tein küsis, et kas taoline masin on kusagil maailmas juba olemas.

Matis Mäeker vastas, et on olemas teenusepakkujad, kes suudavad suurtest andmete kogumitest tuvastada hälbeid. Mõnede riikide rahapesu andmebüroodel on mingil kujul taoline masin olemas, aga mitte sellisel kujul, nagu Eesti seda sooviks. Loodetakse olla pioneerid. Iga riik saab erinevaid andmeid. Näiteks Iisraelis on praktika, et juhul, kui tehing on üle kindla summa, siis pank peab raporteerima selle rahapesu andmebüroole.

Maris Lauri tõdes, et eelnõu algses seletuskirjas on viidatud ka andmete töötlemisele, mis puudutavad isikute terviseandmeid ja poliitilisi vaateid. Need on väga tundlikud andmed. Ta küsis, mida tehakse infoga, kui tuleb teade potentsiaalsest rikkumise avastamisest.

Matis Mäeker vastas, et kogutakse inimese majanduslikke andmeid. Rahapesu kahtluse tuvastamiseks ei ole vaja küsida inimese terviseandmeid. Ei saa muidugi täielikult välistada skeeme, kus võib pettuste korral olla terviseandmetel tähendus. See on kirja pandud pigem suurema läbipaistvuse eesmärgil, et teatud juhtudel võivad vastavad andmed RABini jõuda. Sama on poliitiliste vaadetega. Soovitakse olla võimalikult läbipaistvad. RABini võib jõuda info, et inimene on olnud haiguslehel, kui vaadatakse tema pangakonto väljavõtet. Vastavaid andmeid ei kasutata selleks, et rahapesu kahtlust analüüsida.

Maris Lauri sõnas, et kolm täiendavat ettevalmistatud muudatusettepanekut on mõeldud selleks, et kaotada hirm, et RAB kogub kokku suvalisi andmeid. Seda tehakse ainult põhjendatud asjaoludel. Avalikkuses on viidatud ka olukordadele, kus inimene soovib pangakontot avada, aga ei saa seda teha, sest pank keeldub kontot avamast, kuid keeldumise põhjust ei avalda. Ta palus selgitust, kuidas toimub rahapesu kahtluse korral inimese menetlusest teavitamine.

Matis Mäeker vastas, et eelnõu kajastab ka seda poolt, millised on inimese õigused RABi andmekogust andmeid küsida. Üldreegli kohaselt neid välja ei anta, kui see ei puuduta just kriminaalmenetlust. Ei saa tekkida olukorda, et inimesed lihtsalt küsivad, mis andmeid tema kohta RABil on. Kui RAB vastaks rahapesus või terrorismi rahastamises kahtlustatavale, et toimikut ei ole avatud, siis isik mõistab, et teda ei ole avastatud. Kui toimik on avatud, siis isik saab hakata vastava info saamisel oma tegevusi varjama, sest teab, et RAB on tal jälil. RABi tegevus ei riiva otseselt inimeste õigusi, sest RAB ei teosta jälitustoiminguid ega vii läbi kriminaalmenetlusi. Ollakse nii-öelda finantsluure alase teabe kogujad. Kogutakse

inimeste kohta neid andmeid, mis võivad viidata rahapesule või terrorismi rahastamisele. Pankadele ei anta aga tagasisidet, et teatud inimesega ei või äri ajada. Seadus keelab pangale ka öelda, et isiku suhtes on rahapesu kahtlus. Sellisel juhul on RABile teade selle kohta esitatud. RAB aga ei ütle, et sellise isikuga ei tohi tehinguid teha. Seda öeldakse ainult juhul, kui kontole seatakse käsutuspiirang. Kui piirang seatakse, siis teavitatakse sellest ka vara omanikku. Kui tunnused viitavad rahapesule, siis antakse välja RAB haldusaktiga raha käsutuskeeld ning öeldakse pangale, et raha ei tohi kuhugi enne liigutada, kui RAB selleks loa annab. Subjektile öeldakse aga vaid, et raha käsutamine on piiratud ning RABi käest saab küsida selle kohta täiendavat informatsiooni. Riigikohus on öelnud, et isikule ei tule täpselt öelda, mis põhjusel teda rahapesus kahtlustatakse. Küll aga teatud positsioonid tuleb sel juhul siiski avada.

Maris Lauri küsis, kui kaua säilitatakse andmeid, mida pankadelt ja muudelt asutustelt saadakse.

Matis Mäeker vastas, et RABi põhimääruses on kirjas, et rahapesu kahtlusega seotud informatsiooni hoiustatakse 15 aastat alates toimiku sulgemisest ja 10 aastat hoitakse järelevalvemenetluse andmeid. Pärast andmete säilitamise tähtaja saabumist need hävitatakse.

Maris Lauri tõdes, et on olnud diskusioon selle üle, et võib-olla peaks Riigikogul olema informatsioon sellest, mida RAB täpsemalt teeb ja esitada selle kohta küsimusi. On mitu komisjoni, kes võiks seda teemat arutada. Oleks hea, kui Riigikogul oleks vastaval teemal iga-aastane diskussiooni hetk.

Mart Vörklaev leidis, et julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni mõte on hea. Ei soovita ju teada menetluste üksikasju. Pigem võiks komisjonile rääkida sellest, palju arvuti juhtumeid avada tahtis, palju avati ning paljud neist olid põhjendatud. Esmapilgul võiks sellised küsimused tekkida. See näitaks, kas masin töötab korrektselt. Huvi peaks olema, et selgeks teha, kas RABis tegeletakse ikka riskipõhiselt ja ei vaadata inimeste andmeid niisama.

Annely Akkermann küsis, kas see masin on tehisintellekt, kes õpetatakse midagi tegema.

Matis Mäeker vastas, et masinale peab andma mingi nime. Räägitakse masinõpetatud ja masinõppivast masinast. Faktiliselt on ebakorrektna väita, et see on tehisintellekt.

Õiguskantsleri mure oli, et masin teeb inimese eest otsuse ja inimese saatust termineeritakse masina tõttu. Otsused langetab ka edaspidi inimene, kes kaalub, kas masina esitatud kahlus oli tõene või mitte. Teisalt inimene õpetab seda masinat.

Maris Lauri sõnas, et masin on siiski abivahend ja käsitsi käiakse inimeste poolt olukorrad üle. Ta küsis, kas see vastab kõikidele kehtestatud andmekaitse reeglitele.

Matis Mäeker vastas, et nii on seda analüüsitud. Praegu on Euroopa Liidu Kohtus küsimus, kas RAB tegevus allub isikuandmete kaitse üldmäärusele või õiguskaitseasutuste direktiivile. RAB leiab, et ei ole oluline, kas allutakse direktiivile või määrusele. Isikuandmete töötlemist puudutavad normid peaks vastama mõlemale. Eelnõus sätestatakse, mis juhtudel on õigus andmepäringuid teha, sest tundus loogiline antud küsimused selle eelnõu raames ära reguleerida.

Annely Akkermann küsis, kuidas tagatakse, et küberrünnakutega ei varastataks töödeldavaid andmeid ära.

Matis Mäeker vastas, et on olemas erinevad tagatised. Põhimäärus vastab kõige kõrgematele turbestandarditele. Teoreetiliselt peaks andmete töötlemine olema turvaline ja neid ei saa üle võtta. Andmed on praegu serverites, kuid soovitakse minna nendega andmepilve. Tundlik informatsioon on ka see, mida vahetatakse teiste riikide rahapesu andmepäringutega. Sisemiselt on asutuses tagatud andmete turvaline töötlemine.

Maris Lauri sõnas, et teisipäeval, 10. juunil jätkub päevakorrapunkti arutelu ning

muudatusettepanekute läbivaatamine.

Otsustati:

6.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Annely Akkermann, Maris Lauri, Riina Sikkut, Aivar Sõerd, Mart Võrklaev).

7. Info ja muud küsimused

7.1. Kolmapäeval, 3. septembril toimub rahanduskomisjoni esindajate kohtumine t Rootsi Parlamendi maksukomisjoniga (orienteeruv aeg 12.15-14.45). Osaleb Annely Akkermann.

7.2. Laekunud on:

- Kohtute Haldamise Nõukoja (KHN) pöördumine seoses esimese ja teise astme kohtute eelarvega;
- Majanduskomisjoni ettepanek toetada Arenguseire Keskuse eelarve suurendamist;

7.3. Rahandusministeerium on rahanduskomisjonile koostamas koondülevaadet põhiseaduslikelt institutsioonidelt 1. juuniks laekunud nende perioodi 2026 -2029 eelarvestrateegiatest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Vivian Põld
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Epp-Sandra Satsmann
protokollija